

УДК 34.07:347.96:351.74(477)

І. В. Арістова, канд. техн. наук, доц., підполк. міліціїУніверситет внутрішніх справ, кафедра прикладної математики,
просп. 50-річчя СРСР, 27, Харків, 61080, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню теорії управління, а саме — підвищенню ефективності управління в системі МВС України шляхом відповідної інформаційної політики та формування інформаційного середовища органів внутрішніх справ.

Ключові слова: державна інформаційна політика, інформаційна стратегія, інформаційне середовище органів внутрішніх справ, інформатизація управлінської діяльності.

Завдання розробки Концепції інформатизації органів внутрішніх справ України, яка б базувалася на Концепції державної інформаційної політики та враховувала б існуючу Концепцію розвитку інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ України [6], є вчасним і необхідним, бо інформаційна політика МВС України повинна відповідати перехідному періоду розвитку суспільства та узгоджуватися з **державною інформаційною політикою**, яка, в свій час, є **методологічною основою інформаційної політики МВС України**.

Дуже перспективним є напрямок, що пов'язаний не тільки з удосконаленням обчислювальних технологій, але й з удосконаленням соціального середовища, в яке ця технологія "вбудовується". Тому доцільно, щоб Концепція інформатизації органів внутрішніх справ формувалася з використанням **технологізації рішень завдань**, що спираються на ідею застосування знань про предметну галузь — систему органів внутрішніх справ та знань про те, як вирішуються схожі завдання. При розробці такої Концепції потрібний синтез знань як соціальних, так і технічних, природничих наук.

Для досягнення ефективності формування та розвитку інформаційного середовища органів внутрішніх справ України

необхідно ідентифікувати та досліджувати науково обґрунтовану **систему основних принципів** його генерування, спираючись, безумовно, на принципи, які визначають завдання і основні напрямки роботи органів внутрішніх справ. Доцільно запропонувати такі головні принципи, що є методологічною основою формування інформаційного середовища ОВС: принцип системності; принцип правового регулювання; принцип повноти та достовірності інформації, цінності та корисності; принцип інформаційного суверенітету; принцип презумпції відкритості інформаційної політики; принцип рівності інтересів усіх учасників інформаційних відносин; принцип соціальної орієнтації; принцип пріоритетності вітчизняного виробника [7, 12–13].

Зупинимося докладніше саме на принципі презумпції відкритості інформації, який є однією із основ формування відкритого інформаційного суспільства. Відомо, що перехід до інформаційного суспільства супроводжується переходом від **презумпції закритості інформації до презумпції відкритості інформації** [8]. Свобода інформації є визначальною складовою інформаційних стратегій у багатьох країнах. Досі не існує єдиної погодженої думки щодо складових інформаційної стратегії. У документі ЮНЕСКО "Націо-

нальні інформаційні стратегії" (Монтвілоф, 1990) є визначення стратегії як системи принципів і методів координування дійових заходів, спрямованих на досягнення певної мети. Однак, в інформаційній сфері визначення цієї мети (або цих цілей) є якраз досить проблематичним, що обумовлено в основному самою природою інформаційних ресурсів. Будемо вважати, що **інформаційна стратегія** — це багатогранна структура, мотивація якої може обумовлюватися великою кількістю різноманітних завдань, причому деякі з них вступають одне з одним у протиріччя, наприклад: захист конфіденційності й свобода інформації, або авторське право і використання особистих ідей.

Держава та її органи (зокрема, органи внутрішніх справ) у своїй діяльності повинні дотримуватися державних та міжнародних стандартів, наприклад, за схемою Взаємодії Відкритих Систем. Європейський Союз приділяє особливу увагу загальним інформаційним стандартам, визначаючи, що можливість взаємодії і взаємозв'язку між адміністративними мережами всіх країн-членів Союзу стане визначним функціональним механізмом здійснення довгострокової інтеграції Європейської спільноти в цілому (Комісія з питань Європейських спільнот, 1994). За тенденції прямування України до Європейського Союзу це завдання є вкрай важливим та актуальним. Це повинно усвідомлюватися і при формуванні інформаційного середовища органів внутрішніх справ.

Варто звернути увагу на іншу сферу дії інформаційної стратегії в органах внутрішніх справ, що пов'язана з державною інформацією, — на **надання подібної інформації широким колам громадськості**. Це дуже важливий аспект формування інформаційного середовища органів внутрішніх справ, який обумовлений, в першу чергу, поновленням та розвитком зв'язків органів внутрішніх справ із населенням, що є найважливішою умовою забезпечення ефективності профілактики злочинності. У цьому зв'язку органам внутрішніх справ усіх рівнів необхідно широко ви-

користувати різні методи усунення ситуацій, що містять загрозу кримінальної шкоди, шляхом виготовлення і розповсюдження пам'яток-застережень; роз'яснювальної роботи з батьками; постійного впливу на осіб, що входять до групи ризику і т.п. Серед питань, на які покликана дати відповідь інформаційна стратегія, є, наприклад, такі: в отриманні якої інформації може бути зацікавлена громадськість? Яка інформація існує в електронній формі? Які шляхи її розповсюдження? Як кожен користувач може отримати доступ до цієї інформації? У багатьох країнах відбувається активний розвиток системи засвоєння і застосування передових технологій, зокрема, правоохоронними органами, які спрямовані на поширення державної інформації. Електронні "скриньки" та дошки оголошень на загальнодоступних громадських сайтах Internet необхідно використовувати органами внутрішніх справ як новітні засоби передачі інформації. Це відомство може розмішувати свою інформацію на сторінках Всесвітньої мережі. Такий процес трансформування громадської інформації в електронну форму і розповсюдження її через мережу Internet уже почався, зокрема, в країнах Європейського Союзу.

Ще одна сфера дії інформаційної стратегії в органах внутрішніх справ — це питання так званої "електронної демократії". Свого часу Томас Джеферсон назвав інформацію "валютою демократії", і в сучасному світі офіційні кола різних держав виявляють дедалі більший інтерес до пошуку можливих шляхів використання засобів електронної інформації та телекомунікаційних мереж для активізації участі громадян у демократичному процесі на місцевому, регіональному, національному та наднаціональному рівнях. У зв'язку з проблемою "електронної демократії", що тісно переплітається з низкою питань щодо доступу громадськості до певних категорій державної інформації, Міністерству внутрішніх справ України вкрай необхідно розробити комплекс відповідних організаційно-правових заходів щодо формування відкритого інформаційного середовища.

ванням та зберігати державні кошти. Свобода інформації може також сприяти виявленню некомпетентності серед співробітників органів внутрішніх справ. Таким чином, принцип свободи інформації обумовлює запровадження перевірок і аналітичних заходів для спостереження і контролю за діяльністю органів внутрішніх справ, а також для заохочення громадян брати участь у прийнятті відомчих рішень. Як наочно свідчать приклади країн, що ввели до законодавства положення про свободу інформації, реально можливість уникнути прийняття некомпетентного рішення за обсягом потенційної вигоди набагато перевищує пов'язані з цим незначні додаткові державні витрати. Таким чином, відкритість інформації сприяє уславленості управління в органах внутрішніх справ України та ефективності інформаційного середовища.

Після прийняття **Рекомендації з питання прав доступу до інформації, що перебуває у розпорядженні органів державної влади**, Рада Європи закликала Уряди всіх країн-учасниць ввести відповідні положення у внутрішнє законодавство. Як бачимо, Україна це питання вирішила позитивно.

За останні роки чим далі більший інтерес до питання свободи інформації виявляє Європейська Комісія. У 1993 році вона видала рішення Ради Міністрів щодо обов'язкового застосування принципу свободи інформації до усієї документації Комісії. Разом з тим, у Комісії не було ніяких спроб нав'язати країнам-членам ЄС виконання положень Директиви щодо втілення в життя принципу свободи інформації. Безперечно, така стратегія Європейської Комісії — це позитивний приклад як для всіх країн-членів ЄС, так і для України, її державних органів, зокрема, для органів внутрішніх справ. Проте цей досвід треба вивчати та застосувати з урахуванням національних особливостей України.

Очевидно, стратегія формування інформаційного середовища органів внутрішніх справ України повинна, спираючись на базові принципи, приділяти

увагу зміцненню та розвитку **головних компонентів цього середовища** — інформаційним ресурсам та інформаційно-телекомунікаційній інфраструктурі, що є, в свою чергу, складовими національних інформаційних ресурсів та національної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури.

Очевидно, що сфера інформаційної стратегії вражає своєю багатогранністю і містить у собі низку складних, тісно переплетених між собою проблем. Втім, цілком зрозуміло, що у зв'язку з невпинною глобалізацією окремих галузей інформаційної індустрії та розвитком економічних систем, в основі яких лежить інформація, **розробка відомчих, регіональних, національних, навіть наднаціональних, інформаційних стратегій** є, безумовно, конче необхідною. Перед інформаційними стратегіями можуть ставитися як економічні, так і соціальні завдання. Вони можуть видаватися суперечливими і навіть несумісними. Вони можуть спрямовуватися на вирішення питань законодавчого, регулятивного, охоронного, економічного, освітнього, технологічного та культурного характеру. Процес їх розробки і реалізації стає справжнім випробуванням для розробників через їх складність.

Наявність великої кількості учасників процесу формування стратегій і брак взаємодії між ними створили у багатьох відомствах, регіонах, країнах реальні проблеми на шляху розвитку інформаційних стратегій. Розробникам стратегій слід з **принципово нових позицій** осмислити можливості співпраці між усіма "гравцями", а також принципи координування їхньої спільної діяльності. В зв'язку з цим Міністерству внутрішніх справ України також необхідно впливати на цей процес, залучати до співпраці як практичних робітників, так і науковців. Ця умова справджується не лише на відомчому, регіональному, національному рівнях, але й на наднаціональному рівні, оскільки більшість напрямків інформаційної стратегії містять міжнародний аспект. Невпинне зростання усвідомлення цінності інформації та її ролі як

